

ABC ŁUSZCZYCY

ŁUSZCZYCA w pytaniach i odpowiedziach

pod redakcją prof. Romana J. Nowickiego
i dr hab. Anety Szczerkowskiej-Dobosz

WYDANIE II

uzupełnione i uaktualnione

ABC ŁUSZCZYCY

ŁUSZCZYCA w pytaniach i odpowiedziach

pod redakcją prof. Romana J. Nowickiego
i dr hab. Anety Szczerkowskiej-Dobosz

WYDANIE II

uzupełnione i uaktualnione

ABC łuszczycy. Łuszczycza w pytaniach i odpowiedziach

pod redakcją prof. Romana J. Nowickiego i dr hab. Anety Szczerkowskiej-Dobosz

© Copyright by Termedia

TERMEDIA

Wszystkie prawa zastrzeżone

Żaden z fragmentów tej książki nie może być publikowany w jakiegokolwiek formie bez wcześniejszej pisemnej zgody wydawcy. Dotyczy to także fotokopii i mikrofilmów oraz rozpowszechniania za pośrednictwem nośników elektronicznych.

Termedia Wydawnictwa Medyczne

ul. Kleeberga 2

61-615 Poznań

tel./faks +48 61 822 77 81

e-mail: termedia@termedia.pl

<http://www.termedia.pl>

Termedia Wydawnictwa Medyczne

Poznań 2023

Wydanie II, uzupełnione i uaktualnione

skład i łamanie: studio graficzne TERMEDIA

Książka ukazała się dzięki wsparciu firm:

BAUSCH+Health

ISBN: 978-83-7988-405-6

Wydawca dołożył wszelkich starań, aby cytowane w podręczniku nazwy leków, ich dawki oraz inne informacje były prawidłowe. Wydawca ani autor nie ponoszą odpowiedzialności za konsekwencje wykorzystania informacji zawartych w niniejszej publikacji. Każdy produkt, o którym mowa w książce, powinien być stosowany zgodnie z odpowiednimi informacjami podanymi przez producenta. Ostateczną odpowiedzialność ponosi lekarz prowadzący.

ZESPÓŁ AUTORÓW

prof. dr hab. med. Wioletta Barańska-Rybak

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Izabela Błażewicz

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

lek. med. Joanna Kludkowska

Centrum Medyczne Kardiotel w Sopocie

prof. dr hab. med. Magdalena Lange

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Hanna Ługowska-Umer

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Bogusław Nedoszytko

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne INVICTA w Sopocie

prof. dr hab. med. Roman Nowicki

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Adrianna Opalska-Tuszyńska

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Dorota Purzycka-Bohdan

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

lek. med. Patrycja Rogowska

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

lek. med. Gustaw Roter

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

prof. dr hab. med. Małgorzata Sokółowska-Wojdyło

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr hab. med. Aneta Szczerkowska-Dobosz

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr n. med. Aleksandra Wilkowska

Katedra i Klinika Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Dlaczego łuszczyca jest chorobą ważną?	11
1. Łuszczyca – definicja, rys historyczny, epidemiologia Aneta Szczerkowska-Dobosz, Roman J. Nowicki	13
2. Czy łuszczyca zwiększa ryzyko rozwoju chorób sercowo-naczyniowych? Aneta Szczerkowska-Dobosz, Dorota Purzycka-Bohdan, Roman J. Nowicki	16
3. Jakie choroby towarzyszą łuszczycy? Gustaw Roter, Dorota Purzycka-Bohdan, Roman J. Nowicki	27
A. CO JEST PRZYCZYNĄ ŁUSZCZYCY?	
ROZDZIAŁ 1. Czy łuszczyca jest chorobą dziedziczną? Bogusław Nedoszytko	39
ROZDZIAŁ 2. Czy łuszczyca jest chorobą immunologiczną? Bogusław Nedoszytko	58
ROZDZIAŁ 3. Co prowokuje wysiewy zmian łuszczykowych?	75
3.1. Wprowadzenie Aneta Szczerkowska-Dobosz	75
3.2. Infekcje Wioletta Barańska-Rybak	77
3.3. Stres Adrianna Opalska-Tuszyńska, Joanna Kludkowska, Roman J. Nowicki	84
3.4. Klimat Aneta Szczerkowska-Dobosz	91
3.5. Tatuaże Aneta Szczerkowska-Dobosz, Patrycja Rogowska	92
B. JAK ROZPOZNAĆ ŁUSZCZYCĘ?	
ROZDZIAŁ 1. Obraz kliniczny Dorota Purzycka-Bohdan, Aneta Szczerkowska-Dobosz, Gustaw Roter	99
ROZDZIAŁ 2. Łuszczykowe zapalenie stawów Izabela Błażewicz	115
ROZDZIAŁ 3. Jak oceniać nasilenie choroby? Aneta Szczerkowska-Dobosz, Gustaw Roter, Roman J. Nowicki	122
ROZDZIAŁ 4. Różnicowanie łuszczycy Magdalena Lange	127
ROZDZIAŁ 5. Badania dodatkowe w łuszczyce Aneta Szczerkowska-Dobosz	147

C. JAK LECZYĆ ŁUSZCZYCĘ?

ROZDZIAŁ 1. Jak dobrać leki miejscowe?	153
Dorota Purzycka-Bohdan, Aneta Szczerkowska-Dobosz	
ROZDZIAŁ 2. Kiedy stosować fototerapię?	159
Małgorzata Sokołowska-Wojdyło	
ROZDZIAŁ 3. Kiedy i jakie leczenie ogólne?	168
Roman J. Nowicki	
3.1. Retinoidy – acytretyna	168
Hanna Ługowska-Umer	
3.2. Cyklosporyna A	173
Aleksandra Wilkowska	
3.3. Metotreksat	178
Aleksandra Wilkowska, Roman J. Nowicki	
3.4. Kwas fumarowy	182
Hanna Ługowska-Umer	
3.5. Leki biologiczne	183
Aleksandra Wilkowska, Roman J. Nowicki	
3.6. Drobne cząsteczki	201
Izabela Błażewicz	
ROZDZIAŁ 4. Leczenie łuszczycy paznokci	204
Gustaw Roter, Roman J. Nowicki	
ROZDZIAŁ 5. Leczenie łuszczycowego zapalenia stawów	208
Izabela Błażewicz, Aleksandra Wilkowska, Hanna Ługowska-Umer	
ROZDZIAŁ 6. Klimatoterapia	212
Aneta Szczerkowska-Dobosz, Roman J. Nowicki	
ROZDZIAŁ 7. Jak leczyć łuszczycę podczas ciąży i karmienia piersią?	214
Dorota Purzycka-Bohdan, Aneta Szczerkowska-Dobosz, Roman J. Nowicki	
ROZDZIAŁ 8. Czy dieta ma znaczenie?	219
Wioletta Barańska-Rybak, Roman J. Nowicki	
ROZDZIAŁ 9. Jak zapobiegać nawrotom łuszczycy?	235
Aneta Szczerkowska-Dobosz	
ROZDZIAŁ 10. Algorytm leczenia łuszczycy	237
Aneta Szczerkowska-Dobosz, Roman J. Nowicki	
ROZDZIAŁ 11. Co powinien wiedzieć lekarz rodzinny?	248
Dorota Purzycka-Bohdan, Aneta Szczerkowska-Dobosz, Roman J. Nowicki	
Skorowidz	255

Dlaczego łuszczyca jest chorobą ważną?

Łuszczyca (*psoriasis*, PsO) jest chorobą przewlekłą, trwającą całe życie. Miliony ludzi na świecie cierpi na to schorzenie. W Europie dotyczy ono nawet 2% populacji. U większości chorych PsO rozpoczyna się w młodości, na progu życia zawodowego i osobistego. Widoczne dla otoczenia zmiany skórne powodują stygmatyzację i znacznie obniżają jakość życia chorych, w stopniu porównywalnym do jakości życia osób chorujących na inne, poważniejsze niż łuszczyca przewlekłe schorzenia, takie jak: cukrzyca, choroby serca, a nawet choroba nowotworowa.

Łuszczyca to choroba wieloczynnikowa. Jej istotą jest nadmierne, zaburzone różnicowanie keratynocytów w odpowiedzi na aktywację układu immunologicznego z kluczową rolą limfocytów T, komórek dendrytycznych oraz prozapalnych cytokin i chemokin. Czynniki immunologiczne wraz z wpływami środowiskowymi i podłożem genetycznym składają się na kompleksową etiologię tego częstego schorzenia.

Choroba stanowi model przewlekłego zapalenia, które jest istotą łuszczycy i ma daleko idące konsekwencje. Chorzy, zwłaszcza młodzi, z ciężką postacią choroby są obarczeni zwiększoną zachorowalnością i śmiertelnością z powodu schorzeń sercowo-naczyniowych spowodowanych miażdżycą o podobnej do łuszczycy, zapalnej patogenezie. Współistniejące z PsO choroby, takie jak: łuszczycowe zapalenie stawów (*psoriatic arthritis*, PsA), zespół metaboliczny, depresja, niealkoholowa stłuszczeniowa choroba wątroby (*non-alcoholic fatty liver disease*, NAFLD), zapalne choroby jelit wymagają interdyscyplinarnego, holistycznego podejścia do pacjenta z łuszczycą.

Zrozumienie roli immunologicznych zaburzeń w łuszczycy i interakcji pomiędzy wrodzoną i nabytą odpowiedzią immunologiczną pozwoliło na wprowadzenie do leczenia wysoce efektywnych terapii biologicznych, a także nowoczesnych doustnych leków drobnocząsteczkowych, które istotnie poszerzyły opcje terapeutyczne i pozwoliły poprawić jakość życia wielu pacjentów.

Postęp w poznaniu patogenetyki łuszczycy oraz coraz większa świadomość jej zdrowotnych i psychospołecznych konsekwencji wymaga

od nas, lekarzy, stałego doskonalenia, aktualizacji nabytej wiedzy oraz interdyscyplinarnej współpracy dermatologów z reumatologami, kardiologami, psychiatrami, lekarzami rodzinnymi, tak aby służyć chorym, nie tylko skutecznie ich lecząc, lecz także stosując właściwą profilaktykę narządowych powikłań i psychicznych następstw tej częstej i stygmatyzującej choroby.

Mamy nadzieję, że drugie, uaktualnione i uzupełnione o najnowsze dane wydanie monografii „ABC łuszczycy. Łuszczyca w pytaniach i odpowiedziach” będzie w tym pomocne.

Zapraszamy do lektury!

*prof. dr hab. n. med. Roman J. Nowicki dr h.c.
dr hab. n. med. Aneta Szczerkowska-Dobosz
Gdańsk, maj 2023*

Łuszczyca stanowi bardzo ważny problem nie tylko medyczny, lecz także społeczny. Pod wieloma względami łączy się również z zagadnieniami socjologicznymi. Na takie ujęcie składa się m.in. jej częste występowanie (szacuje się, iż około miliona Polaków choruje na łuszczycę), wciąż jeszcze nie w pełni wyjaśniona etiopatogeneza, przewlekły i nawrotowy przebieg, nierzadko obserwowane nietypowe zmiany kliniczne i różnego rodzaju schorzenia współistniejące, a także złożony proces leczenia. Mimo intensywnych badań, zwłaszcza w ostatnich latach, wiele problemów związanych z łuszczycą pozostaje wciąż niewyjaśnionych. W Polsce nadal brakuje pełnych i użytecznych opracowań dla szerszego grona lekarzy we wspomnianym zakresie. Dlatego też z dużą satysfakcją należy przyjąć monografię „ABC łuszczycy” pod redakcją prof. dr. hab. Romana Nowickiego i dr hab. Anety Szczerkowskiej-Dobosz. Zarówno redaktorzy, jak i autorzy opracowania są wieloletnimi pracownikami naukowo-dydaktycznymi Katedry i Kliniki Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Zespół ten należy do znawców zagadnień związanych z chorobami skóry, w tym także z łuszczycą, i legitymuje się poważnym dorobkiem naukowym. Wszystkie te fakty skłaniają się do wyrażenia poglądu, że monografia „ABC łuszczycy” wypełni poważną lukę w naszym piśmiennictwie fachowym. Redaktorzy przygotowali interesujące przedstawienie wszystkich najważniejszych problemów w formie trzech pytań (A, B i C). Pytanie pierwsze (A) dotyczy patogenezy, drugie (B) rozpoznania, a trzecie (C) strategii leczenia. Odpowiedzi na poszczególne pytania ujęto w odrębnych rozdziałach, uwzględniając nie tylko najnowsze zdobycze nauki na świecie, lecz także bogactwo własnego doświadczenia autorów. Wszystkie rozdziały opatrzone są wybranymi pozycjami aktualnego piśmiennictwa. Takie ujęcie treści świadczy o dużym doświadczeniu dydaktycznym całego zespołu. Umożliwiło ponadto autorom dokonanie wszechstronnego przeglądu istotnych problemów związanych z łuszczycą. Monografia będzie pomocna dermatologom, ale także przedstawicielom innych specjalności we właściwej interpretacji wielu niejasnych, nie do końca jeszcze poznanych problemów dotyczących omawianej dermatozy.

prof. Henryk Szarmach